

เทศกาลกินผักตะกั่วป่าเริ่มแล้ว

17 -26 ตุลาคม 2552

กลับบ้านมาร่วมประเพณีกินผักเร็ว

ประเพณีกินผักตะกั่วป่า “เจียะกิวอ่องฉ่าย”

.....

ขออนุญาตนำบันทึกของท่านผู้รู้ จากศาลเจ้าเตียนหง่านเก็งกูไซตั้ง (ไม่สามารถทราบได้ว่าเป็นใคร) อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา มาเผยแพร่เพื่อประดับความรู้ และยึดถือปฏิบัติในเรื่องการกินผัก “เจียะกิวอ่องฉ่าย” ของชาวตะกั่วป่า สืบไป

ประวัติ เมื่อถึงเดือน ๘ ทางจีน ต่างคนต่างนุ่งขาวห่มขาวไปถือศีลกินเจกัน ณ ศาลเจ้าสักแห่ง เพื่อปฏิบัติตนอย่างเคร่งครัด ละเว้นการฆ่าสัตว์ตัดชีวิต ไม่ล่วงสิทธิ์ ถือเอาทรัพย์ของผู้อื่นด้วยการลักขโมย ไม่ทำกาเมกับลูกเมียเขาและภรรยาสามีตนจะไม่นอนแห่งเดียวกัน ไม่พูดเท็จนินทาหรือใช้คำหยาบต่อเสียดผู้อื่น เว้นจากการดื่มน้ำเมา สุราเมรัย อย่างนี้จีนเรียกว่า “สิ่วโห่งก่าย” ประเพณีนี้มาจากจีนชาวจีน ในประเทศจีนผืนแผ่นดินใหญ่ ต่อมาเมื่อชาวจีนที่เข้ามาอาศัยทำมาหากินในเมืองไทย ที่ตะกั่วป่านั้นส่วนมากเป็นชาวกวางตุ้ง ฮกเกี้ยน และแต้จิ๋ว มีทั้งคณะจิว ค้าขาย ทำเหมืองแร่ และกรรมกร ทำงานขนเอาเงินกลับไปเมืองจีน แต่ก็มียู่เป็นจำนวนมากที่เพียงแต่พอหากินไปวัน ๆ ไม่มีเงินเพียงพอที่จะกลับไปเมืองจีนได้ ส่วนคณะจิวของแต้จิ๋วเมื่อไม่สามารถหาเงินได้มากพอก็ต้องแตกคณะแยกกันไปทำมาหากิน เหลือไว้แต่คนแก่ ๆ ที่ทำงานไม่ไหว เทียวหาเช่าแก่ตามบ้านร้านค้าขอความช่วยเหลือ หาบ้านเล็ก ๆ พอได้อยู่พักอาศัย และพารูปพระครูจิวเข้าไปไว้ด้วย เขาเรียกบ้านหลังนี้ว่า เล่าเอี้ยเก็ง อยู่บริเวณคลองปี หลังตลาดเก่า (ตลาดตะกั่วป่า)

ก่อนสิ้นเดือน ๘ จีน เขาช่วยกันต่อเติมยกโรงครัวขึ้น ที่หลังบ้านเล่าเอี้ยเก็ง เพื่อหุงต้มอาหารเวลากินเจ เมื่อถึงเวลากินเจ เขาใช้ไม้ไผ่ตงทำเสาโกตั้ง จุดตะเกียง ๕ ดวง ทำพิธีกินเจ เจียะกิวอ่องฉ่าย กินเจบูชากิวอ่องเอี้ย จัดทำพิธีรับส่งพระกิวอ่อง

เอี้ยกันที่ริมน้ำคลองปี หลังตลาดเก่านี้ สมัยนั้นน้ำคลองปีกว้างและลึก น้ำทะเลขึ้นถึงน้ำใสสะอาด

หลายชั่วอายุคนต่อมา เล่าเอี้ยเก็งเก่าโทรมลง ขณะนั้นมีคนจีนฮกเกี้ยนคนหนึ่งจีนเรียกว่าเซ่งเฮียงเท่า หรือเต่าแก่จก ตั้งร้านค้าขายอยู่ที่ตลาดเหนือ มีบ้านอยู่หลายหลัง และมีหลังหนึ่งตั้งอยู่ตรงหัวแหลมหักมุมของคลองปี เต่าแก่เซ่งเฮียง ได้มอบบ้านหลังนี้ให้ใช้ทำพิธีกินเจแทนเล่าเอี้ยเก็ง คนจีนฮกเกี้ยนเรียกพระเล่าเอี้ยว่า เตียนฮ้วนวงโซ้ย จึงได้เปลี่ยนชื่อศาลเจ้า จากเล่าเอี้ยเก็ง เป็น เตียนฮ้วนเก็ง กูไซตั้ง และอยู่ในความปกครองดูแลของนายหองเซ่งเจียน บุตรชายเต่าแก่จก หรือเซ่งเฮียงเท่าต่อมาสำหรับตัวศาลเจ้าเดิมนั้นเป็นบ้าน ๒ ชั้น หลังคามุงด้วยกระเบื้องจีน ต่อมาในปี ๒๕๒๔ ได้ย้ายศาลเจ้าไปสร้างใหม่ที่บางไทร ใช้ชื่อศาลเจ้าพระแม่กวนอิมโพธิสัตว์ “กวนอิมโปเตียน” และประกอบพิธีกรรมถือศีลกินเจ ณ ศาลเจ้าใหม่แห่งนี้จนกระทั่งปัจจุบัน

สำหรับศาลเจ้าพ่อกวนอู (โป๊ยฮ่องซ่านเบว) นั้น นายนิกร คันธวิชพันธุ์ ได้เขียนไว้ในหนังสือประวัติการกินผัก “เจียะกิวอ่องฉ่าย” ศาลเจ้าพ่อกวนอู ตะกั่วป่าว่าเกิดขึ้นที่ชุมชนคลองปี เนื่องจากมีชาวจีนเข้ามาอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก มีโรงกลึงแร่ดีบุกของเต่าแก่หลิม บุน ตัก ส่วนมากชาวจีนนับถือเทพเจ้ากวนอู และได้ทำพิธีกินผักหรือที่ชาวจีนเรียกว่า “เจียะกิวอ่องฉ่าย” เมื่อ พ.ศ. ๒๓๘๖ ปีมะเส็ง เดือน ๕ ขึ้น ๑ ค่ำ ถึง ๕ ค่ำ (เก้าวัน เก้าคืน) ตามปฏิทินจีน ใช้ไม้ไผ่ทำเป็นเสาแขวนตะเกียง ๕ ดวง เรียกว่า กิวอ่องเต็ง มาเป็นเวลานาน ต่อจากนั้นได้ย้ายไปทำพิธีกินผักที่บ้านแซ่หลิมในตลาดใหญ่ ตะกั่วป่า มีรูปเทพเจ้ากวนอู (นั่งเก้าอี้) เป็นประธาน ต่อมาแป๊ะก๊วย ก้าวหยี่ ผู้ดูแลศาลเจ้า ได้ไปรักษาคนจีนติดฝิ่นที่เกาะสอง ก่อนเดินทางกลับ ดันเต่าแก่ที่ตันเหล่า (เกาะสอง) ได้มอบกิมซันรูปพระ ๒ องค์ คือ รูปเต๋เอี้ยเทพเจ้ากวนอู เป็นรูปยืนแต่งตัวเป็นนักรบ (บูซัน) และรูปหลิวโลเจีย (ต่งตันห้วนโซ้ย) เพื่อเป็นที่สักการะของชาวตะกั่วป่าต่อไป เมื่อกลับถึงตะกั่วป่า แป๊ะก๊วยหยี่ ได้เชิญกิมซันทั้ง ๓ องค์ เข้าประทับที่บ้านของแป๊ะฮก จง เส็ง (หลิม ฮก เส็ง) และได้จัดพิธีกินผักเจียะกิวอ่องฉ่ายอยู่ที่นั่นนานหลายปี ต่อมานายหลิม เอ็ง เซ่ง (เต่าแก่พ่อแดง) บุตรแป๊ะหลิม บุน ตัก ได้รวบรวมเงินซื้อบ้านใช้เป็นศาลเจ้าแห่งใหม่ และย้ายมาประกอบพิธีกรรม ในปี พ.ศ. ๒๔๔๕ ให้ชื่อว่า ศาลเจ้าพ่อกวนอู (โป๊ยฮ่องซ่านเบว)

พิธีกรรม

ก่อนวันกินผัก ๑๕ วัน (วันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๘ ของจีน) ทำพิธีปางเอี้ยกุ้น ทำพิธีปล่อยทหาร (ปางเอี้ยเป็ง) ให้ไปเตือนหรือแสดงอภินิหารให้พวกฉ่ายอิวทราบว่าจะถึงเวลากินผัก(เจียะฉ่าย) แล้ว เนื่องจากสมัยก่อนหาปฏิทินคู่มือยาก

ก่อนกินผัก ๑ วัน พิธียกเสาโกเต้ง เวลาประมาณบ่ายโมง ห้อยตะเกียง ๘ ดวง เป็นสัญลักษณ์ว่าพิธีกินผักได้เริ่มขึ้นแล้ว เสร็จแล้วพระจะออกไปทำพิธีโก้ยเง้งอิว ทำความสะอาดนั่งในตลาด ตามหน้าบ้านร้านค้า ทุกบ้านตั้งโต๊ะบูชา พระที่กำลังอยู่ในร่างทรงแหวะรับเครื่องบูชา เชือดลิ้นปี่ยเลือด ทำใบกิมฮู้ให้ปิดประตูบ้านทั่วไป จบแล้วกลับศาลเจ้า หลังเที่ยงคืนแล้วจะทำพิธีอัญเชิญกิวอ่องไต่เต้ เพราะท่านเป็นเจ้าของพิธีกรรม ส่วนใหญ่ทำกลางแม่น้ำหรือทะเล เชิญขึ้นประทับแก้วและแห้วกลับศาลเจ้า จากนั้นทำพิธีอัญเชิญหยกอ่องซ่งเต้ ตรงบริเวณใกล้เสาโกเต้ง มาเป็นประธานในพิธีกินผัก

วันขึ้น ๑-๒ ค่ำ เดือน ๘ มีการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ตามแต่พระจะกำหนดของแต่ละศาลเจ้า เช่น รักษาโรค เป็นต้น

วันขึ้น ๓ เดือน ๘ (เก้าโง้ยเฉ่ซ่า) ตอนบ่ายทำพิธีไค้กุ้น เป็นการทำบุญ เลี้ยงทหาร เทียนเอี้ย เทียนเจียง ซันเอี้ย ซันเจียง

วันขึ้น ๔ ค่ำ เดือน ๘ ทำพิธีโก้ยห่าน (ข้ามสะพานสะเดาะเคราะห์)

วันขึ้น ๖ ค่ำ เดือน ๘ (เก้าโง้ยเฉ่ล่าก) อัญเชิญเทพเจ้าและกิวอ่องไต่เต้ประทับแก้วและแห้วไปทั่วตลาด เพื่อเสริมสร้างสิริมงคลให้แก่บ้านเมือง แล้วกลับศาลเจ้า ทำพิธีไค้กุ้น อีกครั้งเพื่อเป็นการขอบคุณ

วันขึ้น ๗ ค่ำ เดือน ๘ ทำพิธีกรรมตามแต่พระของแต่ละศาลเจ้าจะกำหนด ทำพิธีโก้ยห่าน (ข้ามสะพานสะเดาะเคราะห์)

วันขึ้น ๘ ค่ำ เดือน ๘ ทำพิธีโก้ยห่าน (ข้ามสะพานสะเดาะเคราะห์)

วันขึ้น ๘ ค่ำ เดือน ๘ (เก้าโง้ยเฉ่เก๊า) ตอนเช้าถักซ้อ ตอนกลางวันอัญพระและและหยกอ่องซ่งเต้ประทับแก้วออกแห้วไปทั่วตลาดเป็นการโปรดสัตว์ เป็นวันสุดท้าย ขึ้นวันใหม่อัญเชิญกิวอ่องไต่เต้แห้วไปที่แม่น้ำ เวลาประมาณ ๕ นาฬิกา ส่งเสด็จกลับสู่สวรรค์ ถือเป็นการเสร็จพิธีกินผักครบ ๘ วัน ๘ คืน

วันขึ้น ๑๐ ค่ำ เดือน ๕ (เก้าโง้งเจ็ดจับ) กลางวันพี่เลี้ยงพระทำการเซี่ยงตัว เซี่ยงโก่เต็ง ช่วยกันเอาเสาโก่เต็งลง ตอนบ่ายพี่เลี้ยงพระทำพิธีขุ่ยโฉ โก่อ๋กุ้นด้วยอาหาร คาว เลี้ยงทหาร เทียนเอี้ยเทียนเจียง ซั้นเอี้ยซันเจียง เสร็จแล้ว ลิวเทียนเอี้ย เก็บธงธง เอี้ย น้ายอิ้วขุ่ยโฉอาหารคาว พิธีกินผัก “เจียะกิวอ่องฉ่าย” ของชาวตะกั่วป่าก็เสร็จ สมบูรณ์

สำหรับพิธีกรรมเฉพาะของศาลเจ้าแม่กวนอิม ได้บันทึกไว้ดังนี้

ทุกปี วันสิ้นเดือน ๘ ของจีน ทางศาลเจ้าจัดทำพิธีการ ยกเสาโก่เต็งขึ้นที่หน้าศาลเจ้า ปักธงหยกฮ้องเซี่ยงเต๋บนยอดเสา ปักธงกิวอ่องไต่เต๋ที่ปลายคานห้อยตะเกียง ๕ ดวง ตอนบ่ายพระออกเจ้งอิ้ว ทำความสะอาดนั่งในศาลา ตามหน้าบ้านร้านค้า ทุกบ้านตั้ง โต๊ะบูชา พระที่กำลั้งอยู่ในร่างทรงแะรับเครื่องบูชา เชือดลิ้นป๊ายเลือด ทำใบกิมฮู้ให้ ปิดประตูบ้านทั่วไป จบแล้วกลับศาลเจ้า เวลาเที่ยงคืน จัดโต๊ะบูชาที่โก่เต็งขา เซี่ยงกิว อ่องไต่เต๋เสด็จพร้อมบ๊ี้เต้าทรงเข้าประทับในเต้าโบเก็ง จัดเครื่องบูชา เซี่ยงหยกฮ้องเซี่ยง เต๋เสด็จพร้อมเล่งก้วนไต่เต๋ ทรงเข้าประทับในตัวเต้าโบเก็ง จุดตะเกียงทุกดวง จุดูป หอมเผาไม้จันทน์ จัดผลไม้อาหารเจ ถวายน้ำชาทุกวันค้ำเช้า จัดคนเฝ้าดูแลตลอดเวลา ทุกคืนพระจะเข้าทรงอยู่ที่หน้าตัวประจำ คอยรักษาผู้ที่มีโรคภัยไข้เจ็บทั่วไป พิธีกรรม ต่าง ๆ นอกจากนี้ มีการลุยไฟ การอาบน้ำมัน การลอยเรือเคราะห์ ฯลฯ เหล่านี้ต้อง แล้วแต่พระออกคำสั่ง ไม่ใช่จัดทำขึ้นเอง

วัน ๓ ค่ำ เฉ่สา ตอนบ่ายทำพิธีไก่อ๋กุ้น เป็นการทำบุญ เลี้ยงทหาร เทียนเอี้ย เทียนเจียง ซั้นเอี้ย ซันเจียง

วัน ๖ ค่ำ เฉ่ล็ก ตอนเช้าถักซ้อ อ่านข้อบันทึกประวัติประเพณีถือศีลกินเจบูชา กิวอ่องเอี้ย เริ่มจากชาวฮั่นถึงปัจจุบัน พระที่ทรงต่างก็ลาจากร่างทรง จบการถักซ้อแล้ว จีเจ้งอิ้วฉ่าวกุ้น พระจึงเข้าทรงต่อ เข้าทำความเคารพ เซี่ยงหยกฮ้องเซี่ยงเต๋ กิวอ่องไต่เต๋ พระแม่กวนอิมโพธิสัตว์ ทรงประทับในแก้วใหญ่ ออกอิ้วเก็ง กิวเพ่งอัน จัดขบวนแห่ จากหน้าศาลเจ้า ไปตลาดตะกั่วป่า พระประทับอยู่ในแก้วเหลียน ลุยประทัดไปตลอด ทาง กลับถึงศาลเจ้าเวลาเย็น พี่เลี้ยงทำพิธีไก่อ๋กุ้น เลี้ยงทหาร เทียนเอี้ย เทียนเจียง ซั้นเอี้ย ซันเจียง ผู้กินเจมารับอาหารที่โรงครัว

วัน ๗ ค่ำ เฉ่ซิด ตอนเช้าจีเจ้งอิ้วฉ่าวกุ้น พระออกแห่ในตลาดย่านยาว บางม่วง มีพิธีการข้ามสะพานสะเดาะเคราะห์ทั้งสองแห่ง

วัน ๕ ค่ำ เณเกล้า ตอนเช้าถักช่อ อ่านบันทึกประเพณีถือศีลกินเจ บูชาท้าวองค์เอี้ย
จบแล้ว จีเจ่งอ้าวนำวักัน พระเข้าร่างทรง เข้าทำความเคารพ เชิญหยก้องเซียงเต่ กิว
อ่องไต่เต่ พระแม่กวนอิมโพธิสัตว์ ทรงเข้าประทับในแก้วใหญ่ ออกอ้วกั้ง กิวเพ่งอัน
จัดขบวนแห่เหมือน ๖ ค่ำ เณล็ก นำเอาสิ่งของที่ช่างทุกสิ่งออกด้วย มีที่นั่ง ช่อบุน
หยก้องเซียงเต่เหนี่ยวชัว ป้ายภูเขาทอง ตะเกียงโคมหยก้องเซียงเต่ ตะเกียงโคมหล้า
เต้า ป้ายท้าวองค์เซ่งโฮ้ยบนประตูใหญ่ ออกแห่จบแล้วกลับมาส่งหยก้องเซียงเต่ที่หน้า
ศาลเจ้า ใช้ตัวกิมรองพื้น วางตะเกียงโคม ที่นั่ง ป้ายท้าวองค์เซ่งโฮ้ย ป้ายภูเขาทอง
ช่อบุนเหนี่ยวชัวลงบนตัวกิม โปรงกิมใบเล็ก เสียงกลองหยุดเงียบ น้ายอ้วทุกคน
คุกเข่าลงกราบไหว้ แล้วลุกขึ้นรวมรูปนำไปวางในกองแล้วจุดไฟ จุดพลุ จุดประทัดส่ง
พระเชิญเหยี่ยวหล้อ เจ่งหล้อหยก้องเซียงเต่วางในกอง เสด็จพิธีส่งหยก้องเซียงเต่แล้ว
พีเลียงพระทำพิธีไค้กุ้น เลียงทหาร เทียนเอี้ย เทียนเจียง ชันเอี้ย ชันเจียง ตอน
กลางคืน ถักช่อ อ่านบันทึกประวัติประเพณีถือศีลกินเจ บูชาท้าวองค์เอี้ย เริ่มจาก
ชาวฮั่นถึงปัจจุบัน จบแล้ว จีเจ่งอ้าวนำวักัน เชิญท้าวองค์ไต่เต่เหยี่ยวหล้อ พระแม่
กวนอิมโพธิสัตว์ เข้าประทับในแก้วใหญ่ นำเจ่งหล้อ เหนี่ยวหล้อช่อบุน ป้ายรายชื่อท้าว
อ่องเอี้ย ป้ายเล่งก้วนไต่เต่ ป้ายภูเขาเงิน ป้ายท้าวองค์เซ่งเตียน ประตูเต้าโบทัง ตะเกียง
โคมก้องอ่องไต่เต่ ตะเกียงโคมปักเต้าออกแห่จบแล้วไปส่งที่คลองใหญ่ ใช้ตัวกิมรอง
พื้น วางตะเกียงโคม ป้ายภูเขาเงิน ป้ายท้าวองค์เซ่งเตียน ช่อบุนเหนี่ยวชัว โปรงกิมใบ
เล็กพอประมาณ พระเชิญท้าวองค์เอี้ยเหยี่ยวหล้อ ลงประทับในเรือปาดก้วจุ่น (เรือแปด
เหลี่ยม) จุดรูปหอมใหญ่ ๓ ดอก เทียนแดงใหญ่ ๔ เล่ม ถ่วงเรือให้สวยงามแล้วจึง
นำไปปล่อยกลางคลอง น้ายอ้วทุกคนคุกเข่าลงกราบไหว้ส่ง แล้วรวมรูปเข้ากองไฟเจ่ง
หล้อ จุดพลุ ประทัด เสร็จแล้วจึงกลับ

วัน ๑๐ ค่ำ เณจ๊ับ กลางวันพีเลียงพระทำการเซี่ยตัว เซี่ยโก่เต็ง ช่วยกันเอาเสา
โก่เต็งลง ตอนบ่ายพีเลียงพระทำพิธีขุ่ยโจ ไค้กุ้นด้วยอาหารคาว เลียงทหาร เทียนเอี้ย
เทียนเจียง ชันเอี้ยชันเจียง เสร็จแล้ว สิวเทียนเอี้ย เก็บธงธงเอี้ย น้ายอ้วขุ่ยโจอาหาร
คาว พิธีกินผัก “เจียะท้าวอ่องน่าย” ของตะกั่วป่า จบลงแค่นี้

0000000000000